

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

A Néprajzi Múzeum tárgy- és adattári gyűjteményeinek gyarapodásában kiemelkedő szerepe van, hogy magánszemélyek az intézmény számára hagyatékot, gyűjteményeket, tárgyakat kínálnak megvásárlásra. Különösen fontos, hogy a szerzeményezés abban a megfelelő időszakban történjen, amikor a gyűjtemény létrehozói, a hagyaték kezelői, a tárgyak használói még megfelelő adatulással, információs háttérrel segíthetik a kutatást, a gyűjteménygyarapítást. A 2015-ben elnyert NKA támogatás tette lehetővé több olyan, 2015-ben felkínált tétel megvásárlását, melyet saját forrásból a Néprajzi Múzeum finanszírozni nem tudott volna. A pályázat tehát olyan keretet jelentett és biztosított, amely lehetővé tette, hogy sokféle, nagyszámú és muzeológiai értékű tárgy illetve dokumentum kerülhetett a gyűjteményekbe. Valamennyi tétel a „népművészeti örökség” különböző aspektusait, szerepeit (korai dokumentálási módjai, a revival mozgalmak, háziipar, regionális- és nemzettudat) árnyalják, azaz megfelelnek a Néprajzi Múzeum fontos gyarapítási irányainak. A tulajdonosok általában a lehetséges vételárnál jóval kevesebbet, inkább jelképes összegeket kértek a felkínált anyagért. (Sajnos két esetben a megvásárlásra felkínált tárgyak tulajdonosa a pályázat beadása után visszavonta vételi szándékát, ezek helyett három más tétel megvásárlását realizálhattuk.)

A megvásárolt tárgyak nyilvántartásba vétele megtörtént, még idén valamennyi tétel beletárolásra kerül, és hozzáférhetővé válik a Néprajzi Múzeum digitális adatbázisában is. Az Etnológiai Archívum utóbbi időszakának kiemelkedő gyarapodását jelenti a jelen pályázat támogatásával szerzeményezett Petrich Kató hagyaték, melyet az örökösök, és a Néprajzi Múzeum munkatársai a Néprajzi Értesítőben publikálendő tanulmányok formájában dolgoznak majd fel.

A megvásárolt anyag három fontos gyűjteményt, és két hiánypótló egyedi tárgyat tartalmazott.

Éltető Sándor kerámiagyűjteménye. Éltető Sándor és felesége erdélyi származásának és kötődésének dokumentuma kerámiagyűjteményük is, melynek tárgyait folyamatosan, 1977. évi áttelepülésük után, erdélyi rokonlátogatások alkalmával gyűjtötték Székelyföldön, Máramarosban. A budapesti lakásban, a balatoni nyaralóban a lakás díszítő nagyszámú kerámiatárgy esztétikai szerepén túl az erdélyi elszármazást fejezte ki tárgyokban. Ugyanakkor a gyűjtemény tárgyai önmagukban is fontosak, eddig nem képviselt időszakokat, mestereket dokumentálnak. A székelyföldi kerámiák között kiemelkedő muzeológiai szerepe van azoknak a Korondon készült fazekastermékeknek, melyek a II. bécsi döntés után

Szepesi Mihály miniszteri tanácsos kezdeményezésére létrejött un. Szepesi Szövetkezetben készültek. A gyűjtemény másik nagyon értékes része az 1960-70-es években Nagybányán készült, a máramarosi kerámia archaikus formáit, változatosságát, egyedi színvilágát és jellegzetes díszítéseit tovább örökítő tárgyegyüttes. A népi kerámia történetének kutatása számára rendkívül fontos, nagyon jelentős emlékek mellett a Textilgyűjteménybe került egy ú. n. *székely ruha* is, melyet az Erdélyben maradt nagymama Étető Anna ballagására készített Székelyudvarhely környékén. A nagymama ezzel az ajándékkal, azt is jelezni kívánta, hogy szeretné, ha Anna nem felejtene el, honnan származik, hová tartozik.

Petneki Jenőné Petrich Kató (1908-1987) rajztanár hagyatéka. Petrich Kató Glatz Oszkár és Szőnyi István tanítványa volt a Képzőművészeti Főiskolán. A grafikákból, festményekből, fotókból és dokumentációból álló hagyatéka az 1932-1940-es évek közötti néprajzi érdeklődést mutató képzőművészeti anyagot tartalmaz. A muzeológiai szempontból nagyon jelentős forrásanyag rámutat a két világháború közötti rajztanárképzés és népművészeti oktatás kapcsolatára, segítségével feltárható a táborokat szervező Táj- és Népkutató Központ működése, az a folyamat, ahogyan a népi kultúra, a népművészet iránti intenzív érdeklődés kialakul a fiatal művészekben, rajztanárjelöltekben. Mindez az 1930-as évek elején kibontakozó és társadalmi mozgalommá szélesülő falukutatással is összekapcsolódik. Az anyagnak társadalmi, néprajzi és művészeti kontextusai jól tetten érhetők; a kutató-dokumentáló munka, a képzőművészeti alkotások tematikai és technikai sokrétűsége, a szociális érzékenység. A hagyatékban különös jelentősége van a csak nők által alkotott sárpilisi néprajzi kutatótábori anyagnak, ahonnan helyszíni vázlatfüzetek és sok más megmaradt dokumentum is a vásárlás által a múzeumi gyűjteménybe került.

Vándor Anna gyűjteménye. Vándor Anna, aki az Orosz Kulturális Központ programigazgatója volt 1980-2010 között, a volt Szovjetunió finnugor népeinél gyűjtött kollekcióját jelképes összegért vásárolhattuk meg. Az autentikus néprajzi és szuvenir tárgyakkal álló gyűjteményben kiemelkedő értéket képviselnek a hanti, manysi, illetve udmurt ruhák és játékok. A tárgyak a hagyomány, a népművészeti örökség útkereséseinek fontos tárgyait tartalmazza: szuveníreket, népi motívumokkal készített új tárgyakat, új anyagokból készített tradicionális textileket. A tárgyak nagy része olyan területről származik, ahonnan nincs agyagunk, mert ott néprajzos gyűjtőink még nem jártak, vagy attól izgalmasak, hogy éppen arról a manysi területről származnak, ahol utoljára Reguly Antal gyűjtött a 19. század közepén. Emellett a kollekció különös jelentősége a nagyon részletes tárgydokumentációban rejlik, hiszen a gyűjtő a tárgyakhoz 17 oldalnyi magyarító szöveget mellékelte.

Ütőgardon. A Néprajzi Múzeum Hangszergyűjteménye két ütőgardont őriz Csík vármegyéből, emellett egy Budapesten készült rekonstrukciót. A gyűjteménygyarapítási tervek között már az 1990-es évektől szerepel a revival mozgalomban használt hangszerek gyűjtése. Ezt a hangszert egy pécsi hangszerkészítő, Boczán Béla készítette Pécs környékén, melynek a használóit is vissza tudjuk követni a táncházmozgalomban. A hangszer rendkívül szép, mives készítésű, a gyűjtemény és majdan kiállítások dísze lehet.

Falvédő. Már régóta törekedtek a Textilgyűjtemény munkatársai, hogy a nagyon ritka típust képviselő, I. világháborús falvédővel gyarapodhasson a gyűjtemény. A Ferenc József és Vilmos császár arcképével, valamint sebesült katonák, ápolónő alakjával díszített darab bizonyára gyakran kerül majd kiállításokra.

Támogatásukat ezúton is köszönjük!

Dr. Kemecei Lajos
főigazgató

NM. 2016/0009

Megszerzés módja, ideje
vétel, 2016

Megnevezés

Petrich Katalin rajztanár, festőművész hagyatékából dokumentumok, rajzok, fotók, festmények.

Mennyiség (ár)

összesen: 264 db (300000 Ft)

Gyűjtő neve

Granasztói Péter

Gyűjtés helye

Budapest Magyarország

Átadó neve, címe

Petneki Katalin, 1025 Bp., Felső Zöldmáli u. 96.

Gyűjtési adatok

Az anyag NKA pályázat keretében került megvásárlásra lásd: ikt. szám NM 152-7/2016 (szerződés, tárgyjegyzék).

Leltárcsoport, gyűjtemény

??? Kéziratgyűjtemény

??? Fényképgyűjtemény

??? Rajz-, festménygyűjtemény

??? Nyomatgyűjtemény

Leltározó muzeológus

Felelős: Tasnádi Zsuzsanna, átvevő: Tasnádi Zsuzsanna

Megjegyzés

NM. 2016/0004**Megszerzés módja, ideje**

vétel, 2016.06.08

Megnevezés

ütőgardon (1 db)

Mennyiség (ár)

összesen: 1 db (100000 Ft)

Gyűjtő neve

Pálóczy Krisztina

Gyűjtés helye

Szeged Csongrád m. Magyarország

Átadó neve, címe

Boldizsár Tímea Katalin, 6723 Szeged, Keresztöltés utca 10. 3/14

Gyűjtési adatok

Megjegyzés: ikt sz.: NM 152-06/2016, NKA pályázati pénzből.

Leltár csoport, gyűjtemény

??? Hangszer gyűjtemény

Leltározó muzeológus

Felelős: Pálóczy Krisztina, átvevő: Pálóczy Krisztina

Megjegyzés

Bevitel: 2016.06.08, utolsó módosítás: 2016.06.08

NM. 2016/0015**Megszerzés módja, ideje**

vétel, 2016.06.20

Megnevezés

bokály (17db), tányér (13db), csalikancsó (1db), fazék fedővel (1db), székel ruha (5 darabos), faragott bot (1db)

Mennyiség (ár)

összesen: 38 db (150000 Ft)

Gyűjtő neve

Vida Gabriella

Gyűjtés helye**Budapest** Magyarország**Átadó neve, címe**

Éltető Sándor, 1117 Bp. Karinthy F. u. 13.

Gyűjtési adatok

Megjegyzés: ikt. sz.: NM 152-05/2016, NKA pályázati pénzből.

Leltár csoport, gyűjtemény

??? Kerámia gyűjtemény

??? Textil gyűjtemény

Leltározó muzeológus

Felelős: Vida Gabriella, átvevő: Vida Gabriella

Megjegyzés*Bevitel: 2016.06.20, utolsó módosítás: 2016.06.21*

NM. 2016/0026**Megszerzés módja, ideje**

vétel, 2016.07.11

Megnevezés

szöveges falvédő (1db)

Mennyiség (ár)

összesen: 1 db (20000 Ft)

Gyűjtő neve

Lackner Mónika

Gyűjtés helye

Budapest Magyarország

Átadó neve, címe

Balogh Tamás, 1034 Budapest, Bécsi út 88.

Gyűjtési adatok

Megjegyzés: ikt. sz.: 152-08/2016, NKA pályázati pénzből.

Leltársoport, gyűjtemény

??? Textil gyűjtemény

Leltározó muzeológus

Felelős: Lackner Mónika, átvető: Lackner Mónika

Megjegyzés*Bevitel: 2016.07.11, utolsó módosítás: 2016.07.11*